

РЕЧ УРЕДНИКА

Нови број Гласника Етнографског музеја у Београду (73) настоји да и овог пута научним и стручним радовима и осталим прилозима допринесе развоју етнологије, антропологије и музеологије. Како би задржао препознатљивост и свој идентитет, ГЕМ се као музеолошки, научни и стручни часопис бави традиционалном народном културом, њеном трансформацијом и препознатљивом симболиком коју региструјемо и у обрасцима живљења првих деценија 21. века. Стога у поглављима *Етнологија и антропологија*, *Музеологија*, *Етнографска грађа* и *Ка новом музеју*, аутори расправљају о материјалној, социјалној и духовној култури, о статусу и вредновању научног рада, али и о музеологији која последњих година све више заузима важно интердисциплинарно место у развоју културе и науке.

У настојању да прати рад стручњака – етнолога у музејима Србије, и да тако пружи читаоцима увид у стање колекција и порука које се данас ишчитавају њиховом анализом, нови број Гласника Етнографског музеја скреће пажњу на сву сложеност рада у контексту примењеног приступа у музеологији. Збирке и могућности њиховог представљања у оквирима културног наслеђа с једне стране, и наставак рада музеалаца на сакупљању теренске грађе с друге стране, и у 21. веку указују на то да је подједнако важна грађа која се црпи из музејских колекција и она сакупљена у емпиријском раду на терену.

У поглављу *Етнологија и антропологија*, аутори су фокусирани на сложеност како историографских тако и друштвених тема. М. Матић се бави истраживањем социјалне организације у селима у околини Пирота и сматра да је такво истраживање комплексан задатак који подразумева скуп тема, попут структуре и организације породице, структуре и организације локалне сеоске заједнице, сродничких односа, или тема као што су процеси интеграције локалне сеоске заједнице, односи између полова и структура процеса одлучивања у разним облицима традиционалног друштвеног организовања. С. Костић у свом раду посвећеном годишњим обичајима и народној традицији Пирота и његове околине констатује да су се одржали многобројни годишњи обичаји, али у модификованим формама. Т. Микулић разматра просторно понашање на примеру сахране краља Петра I Карађорђевића. Ј. Савић на примеру удружења Кола српских сестара приказује развој и допринос највиших социјалних кругова у формирању и остваривању националних идеала у Србији на почетку XX века. Ауторка пише о разним активностима Кола српских сестара, од хуманитарних, током ратова за ослобођење, па до културно-просветних у периоду формирања заједничке државе. На основу тога

анализира друштвене прилике и потребу за интеграцијом тадашњег српског друштва у легитимне националне асоцијације ради промовисања сопственог националног идентитета. Прилог И. Ковачевића, „Амерички идол“, „Јарански принцип“ и вредновање резултата хуманистичких наука у Србији, чини се да искаче из тематских оквира претходних радова, али је у њему заправо обједињена дискусија и констатација да „између плаћених цитатометара и квантофрених техноида, с једне стране, и научника из области друштвених и хуманистичких научника, са друге стране, није могућа“ и како наводи аутор, „Другачија расправа, унутар самих друштвених и хуманистичких наука, може допринети изградњи целовитог и примереног система валоризације науке у Србији. Једна таква расправа, вођена на Интернет форуму „BLOW – ROOM“ повод је за изношење основних идеја за реконструкцију и побољшање система процењивања научних резултата.“

У поглављу *Музеологија* М. Стојановић Музеји и туризам: нематеријално културно наслеђе, бави се све више истицаним феноменима туристичких атракција, њиховим местом у савременом друштву и њиховим историјским дискурсом, али и неопходношћу данашњег схватања заштите и очувања културних добара. Аутор сматра да савремени сложен однос према културној баштини ствара потребу за „разматрањем могућности за позиционирање будућих музеолошки детерминисаних модела у средишњу и доминирајућу улогу током осмишљавања туристичких дестинација, атракција и пратећих програма.“ С. Велкова је у прегледном раду размотрила развој етнологије у регионалном Музеју Понишавља у Пироту. По први пут је приказан развој етнологије путем сакупљачке делатности и сарадње са стручњацима изван Пирота у периоду између два светска рата, што је имало резултата у начину формирања етнографских збирки у Музеју. Г. Пајић је представила колекцију текстилног покућства – ћилима из Народног музеја у Ваљеву, а А. Тркља пртене чаршаве од кудеље у колекцији текстилног покућства у Етнографском музеју. В. Секулић је дао приказ бритви, ножева из колекције у Етнографском музеју у Београду. Посебан део посвећен је представљању доступне етнографске грађе. В. Медић у раду анализира појаву писма на појединим деловима народне ношње с краја 19. и прве половине 20. века. Ауторка констатује да је писмо, најчешће ћирилично, на ношњи представљено у облику имена, иницијала, или ређе, кратке поруке.

Д. Вишекруна је аутор етнографске грађе о погребним обичајима и веровањима мостарских Хрвата, док В. Николов даје систематски обрађену грађу о оброчним крстовима у околини Димитровграда. У поглављу *Ка новом музеју*, аутори М. Матић и М. Стојановић расправљају о неопходности и карактеру формирања центра за пројекте и развој у оквиру музеолошког рада у времену транзиције. Из угла потреба, али и тешкоћа прилагођавања новонасталим потребама друштва у целини, на примеру организације рада у Етнографском музеју, аутори постављају у дискурс одлуку о оснивању *центра за пројекте и развој* који ће у оквиру свог рада превасходно деловати путем пројектног приступа на основу ауторског и тимског рада.

Дакле, из свега до сада наведеног што доноси нови 73. број Гласника Етнографског музеја у Београду, уочава се да су одређени радови и даље у оквирима типизираних и искуствених шема и да се баве етнологијом и антропологијом „код куће“, тј. актуелном традиционалном и савременом проблематиком коју често намеће и сама друштвена клима у Србији у којој се крећу аутори као представници струке.

Весна Марјановић